

tepaav

Türkiye'de Kadın Alanındaki Koordinasyon Mekanizmalarının Analizi

Ülker Şener
Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı

İçerik

■ Kadın sorunu

Soruna müdahale-çözüm arayışları: kim?

Müdahale biçimleri

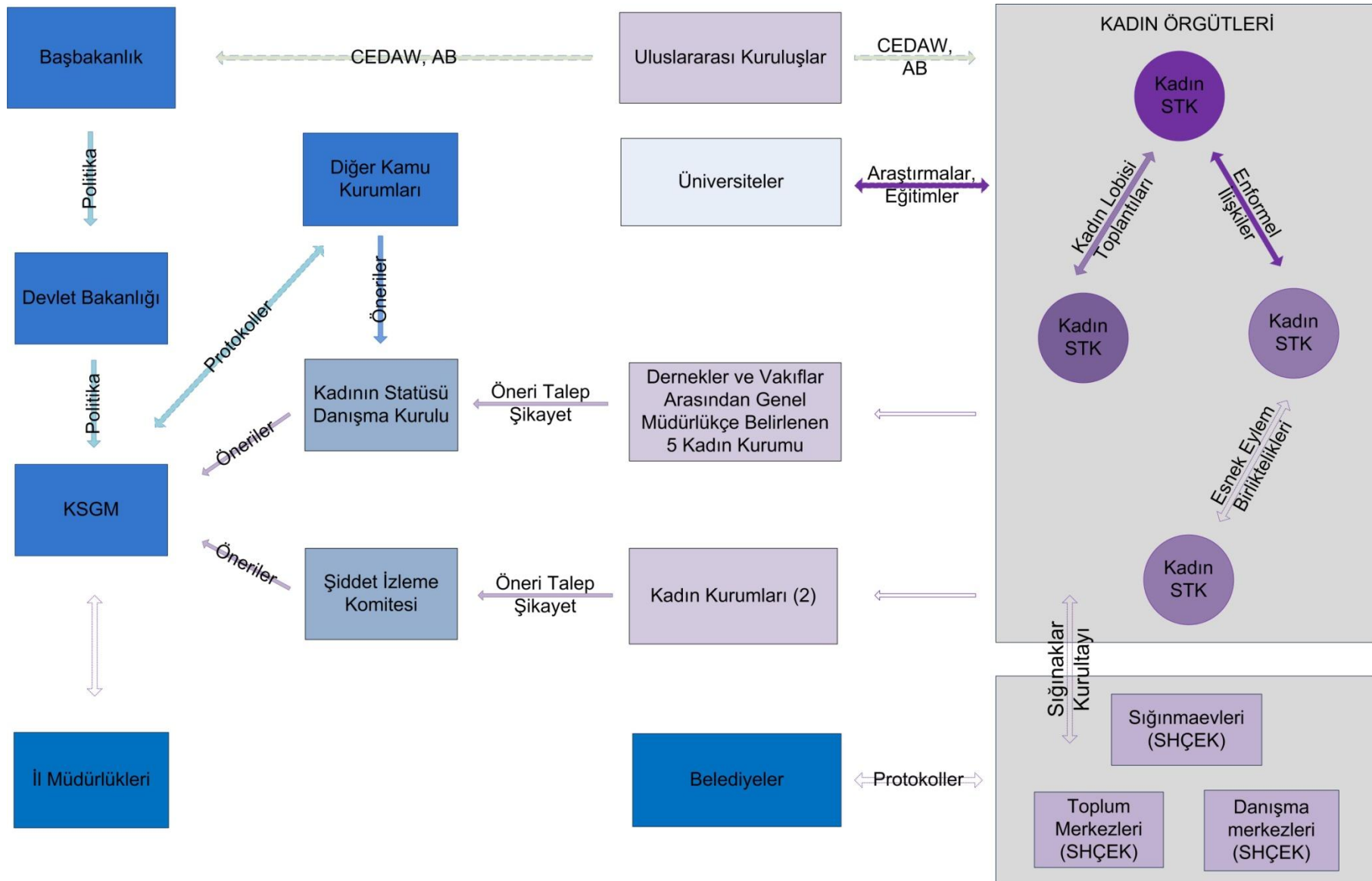
■ Kamuda kadın mekanizması yaratma süreci (KSGM'nin kurumsallaşması)

Kamuyu kurumsallaşmaya zorlayan etkenler

■ Pekin Eylem Platformunun kadın mekanizmasına ilişkin ilkeleri doğrultusunda Türkiye'de durum nedir?

■ İyi yönetişimin önündeki engeller

■ Nasıl bir kurumsallaşma?

Kadın Sorunu

- Evrensel bir sorun. Kadının evin dışında kitlesele düzeydeki üretim sürecine katılımıyla görünürlük kazandı.
- Kadın hareketinin çabasıyla gündemleştirildi.
- Avrupa'da kadın hareketinin gerçekleştirdiği politik ittifaklarla talepler kamu tarafından sahiplenildi. Türkiye'de böylesi bir ittifaktan yoksun olarak işe başlandı.

Türkiye'de alana ilişkin temel sorunlar

- Eşitsiz güç ilişkilerinden beslenen toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri
- Kamu ve “özel” alanda ayrımcılık (İstihdama katılım, siyasette yer alma, ev içi emek, aile içi şiddet,)
- Kadın alanında elde edilen kazanımların , yerellere yaygınlaştırılamaması, yerelde değişimin sınırlı olması...

Soruna müdahale-çözüm arayışları: kimin görevi?

- Kadınlar, kadın örgütleri
- Kamu
- Karma örgütler (sendika vb)
- Üniversite

Kamuyu müdahaleye zorlayan etkenler

- Kadın örgütlerinin mücadelesi (farkındalık yaratma, taraf olma, vb çabaları)
- Uluslararası anlaşmalar
- Özellikle Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, CEDAW
- Avrupa Birliği müzakere süreci

Müdahalenin Biçimleri

- Politika üretme
- Model geliştirme
- Hizmet planlama
- Hizmet sunma-hizmetlerin finansmanı

Ve tüm bunları kesen bir alan olarak koordinasyon sağlama

Politika üretme

Kamunun yaklaşımı: ikili bir yapı söz konusu...

- Kadının birey olarak güçlendirmesini odağına alma: CEDAW'ın öngörmesiyle KSGM'nin kurulması
- Kadının “aile”, geleneksel ilişki ağı içinde algılanması: Ailenin ve Sosyal Araştırmalar Müdürlüğü'nün kurulması, vb.

Müdahale biçimleri devam

- Politika üretme: Kamu kurumları? Kadın örgütleri? Üniversiteler? Her kurum kendi politikasını üretiyor (toplum merkezleri SHÇEK, eğitim MEB, aile planlaması Sağlık Bakanlığı vb.)
- Model geliştirme: Kadın örgütleri? Üniversiteler? Kamu kurumları modellerini kendileri belirliyor.
- Hizmet planlama: Her kurum kendi hizmet planlamasını yapıyor.
- Hizmet sunma (kadınlara-özellikle dezavantajlı kadınlara hizmet sunumu): Her kurum kendi hizmet sunumunu gerçekleştiriyor.
- Hizmetin finansmanı : Kamu Merkezi bütçe, projeler (uluslar arası kurumlardan alınan fonlar).

Müdahalenin sorunları

- Buraya kadar özetlenenler, kamu kurumları açısından özellikle, merkezi düzeyde belirlenen politikalar için geçerlidir. İhtiyaçlar tanımlanırken, planlama yapılırken merkez tarafından yerel göz önünde tutuluyor mu?
- Kadın sorununu çözüme dönük uygulamalardan, gelişmelerden tüm kadınlar eşit bir biçimde yararlanabiliyor mu, kadınlar arasındaki farklılıklar ne düzeyde göz önünde tutuluyor? Büyükşehirlerin dışındaki yerelerde durum nedir?
- Her alanda müdahale gerçekleştiriliyor mu? Yoksa belli bir alanla mı sınırlı?

Kadın alanında çalışma yapan kurumlar arasında ve/veya merkez-yerel arasında eşgüdümü sağlayacak, bütünsel bir politika oluşturacak koordinasyon mekanizması var mı?

Kamuda kadın mekanizması yaratma süreci

- Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Genel Müdürlüğü bünyesinde Kadına Yönelik Politikalar Danışma Kurulu (1987)
- Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) 6. Beş Yıllık Kalkınma Planı ve Nairobi İleriye Yönelik Stratejilerin icracı ya da koordinatör bir kurum öngörmesi ile Başbakanlığa bağlı olarak Kadının Statüsü ve Sorunları Başkanlığının kurulması(1990)
- Teşkilat yasası olmadan fiilen çalışma yürütülen 10 yıl
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü yasasının çıkmasıyla başlayan yeni süreç(2004)

Pekin Eylem Platformuna göre kadın mekanizmalarının etkin çalışması için

- Hükümette en yüksek düzeyde temsil edilmeli,
- İşletilen kurumsal mekanizmalardaki ya da süreçlerdeki planlar, uygulamalar, kontrol yerinden yönetim esasına göre yapılmalı,
- STK'lar ve tabanda çalışan örgütlenmeler sürece dahil edilmeli,
- Yeterli kaynak (bütçe ve insan) sağlanmalı,
- Tüm devlet politikalarına etki etme olanağı-imkanı tanınmalı.

Türkiye’de durum nedir?

- Kadın örgütleri-üniversiteler kadın alanında kamu tarafından yürütülen çalışmaların neresinde duruyor?
- Yerinden yönetim-yerelin etkisi hangi düzeyde gerçekleşiyor? Bölge-taşra teşkilatı var mı? Yerelin ihtiyaçlarına göre planlama yapılıyor mu?
- Kamu kurumları arasındaki koordinasyon hangi düzeyde gerçekleşiyor?
- Kamunun tüm politikaları kadın-erkek eşitliği açısından değerlendiriliyor mu?

Türkiye’de Kullanılan Koordinasyon Araçları

- Protokoller: sorun alanlarına ilişkin imzalanan işbirliği protokolleri (Uygulamada sorunlar yaşanıyor?)
- Projeler, yatay ve dikey işbirlikleri: sınırlılıkları (geçici); yarattığı fırsatlar(kurumların birbirlerini tanınması, bilgi alışverişi, önyargıların yıkılması)
- Eylem planları: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı ve Kadına Yönelik Aile içi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (kim hazırlıyor? izleme yapılıyor mu? sonuçlar kamuoyu ile paylaşılıyor mu? Etkisi ölçülüyor mu?)
- Kadının Statüsü Danışma Kurulu (kimler temsil ediliyor, nasıl seçiliyor, işlevi ne)
- Şiddet İzleme Komitesi
- Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele il kurulları (yerel düzeyde)

İyi yönetişime yönelik kısıtlar

■ Politika üretimine ilişkin:

Merkezi düzeyde üretilen belgeler arasında uyum sorunu (sektörel stratejik planlar ile kurumsal stratejik planlar arasındaki uyumsuzluk).

Devletin kadın politikasının “çelişkileri” içinde barındırması buna bağlı olarak kadın sorununa ve çözümüne yaklaşımlarda devlet, STK, üniversiteler arasındaki düşünsel farklılıkların olması.

■ Planlamaya ilişkin:

Merkezi düzeyde planlama yapılması, bölgesel yada yerel planların olmaması

Sektörel stratejik planların bölgelere göre farklılaştırılmaması

Kısıt alanları devam...

■ Hizmet üretimine ilişkin:

Yerel ihtiyacı tespit edecek araçlardan yoksunluk

Yerel ihtiyaca göre hizmet üretilmemesi-ulusal ölçeğin baz alınması

■ Koordinasyona ilişkin:

Kamu kurumları arasında etkin bir iletişim ve işbirliği ağının kurulmamış olması

Kamu ve STK'lar arasında işler, kadına yönelik aile içi şiddet dışında, çerçevesi belirlenmiş bir koordinasyon aracının bulunmaması

Yerelde yapılan çalışmalar, üretilen hizmetler arasında koordinasyon ve eşgüdüm sağlayacak mekanizmaların olmaması (Kent Konseyleri kullanılabilir mi?)

Nasıl bir kurumsallaşma?

- İcraacı bir Bakanlık...
- Düzenleyici bir kurum...
- STK'ların, üniversitelerin kadın merkezlerinin-kadın çalışmaları ana bilim dalı başkanlıklarının içinde yer aldığı bir yönetim biçimi, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları benzeri özerk bir yapı...
- Bölgesel bir yaklaşım...
- Hiyerarşik ilişkiler yerine müşevviklere dayalı bir sistem